

**TARPŽINYBINĖS VAIKO GEROVĖS TARYBOS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
POSĖDŽIO PROTOKOLAS**

2020 m. birželio 23 d. Nr. D5-
Vilnius

Posėdis buvo suorganizuotas 2020 m. birželio 8 d. 13.00 val. nuotoliniu būdu MS Teams platformoje.

Posėdžio pirmininko pavaduotoja – Elena Urbonienė, NVO vaikams konfederacijos direktorė.

Posėdžio sekretorė – Teresa Roščinska, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vyriausioji specialistė.

Dalyvavę Tarpžinybinės vaiko gerovės tarybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Taryba) nariai:

1. Edita Žiobienė – vaiko teisių apsaugos kontrolierė;
2. Giedrė Kvieskienė – NVO vaikams konfederacijos garbės pirmininkė;
3. Daiva Buivydaitė-Garbštienė – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės patarėja;
4. Vilma Augienė – socialinės apsaugos ir darbo viceministrė;
5. Lina Sasnauskienė – Lietuvos autizmo asociacijos „Lietaus vaikai“ vadovė;
6. Audronė Vareikytė – Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėja socialiniais klausimais;
7. Arūnas Plikšnys – švietimo, mokslo ir sporto viceministras;
8. Aušra Kurienė – viešosios įstaigos „Paramos vaikams centras“ direktorė;
9. Indrė Gajdosikienė – Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos narė;
10. Brigita Kairienė – visuomeninės organizacijos „Gelbėkit vaikus“ partnerė;
11. Ilma Skuodienė – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorė;
12. Jonas Mickus – Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėjas švietimo ir kultūros klausimais;
13. Kristina Stepanova – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vadovė;
14. Audrius Daunoravičius – sveikatos apsaugos ministro patarėjas;
15. Ramunė Jurkuvienė – Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos narė.

Posėdyje dalyvavo 16 Tarybos narių. Kворumas susidarė.

Kiti dalyviai:

Kristina Garuolienė – sveikatos apsaugos viceministrė;

Lina Juškevičienė – Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinavimo skyriaus vedėja;

Daina Urbonaitienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vyriausioji patarėja vaikų klausimais;

Alvydas Puodžiukas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Mokyklų veiklos skyriaus vedėjas;

Auksė Petruškevičiūtė – Lietuvos socialinių pedagogų asociacijos direktorė;

Aistė Zedelytė-Kaminskė – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės patarėja.

Posėdžio eiga

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vadovė K. Stepanova pristatė posėdžio darbotvarkę: prieinamų paslaugų teikimas vaikams ir jaunuoliams, turintiems elgesio problemų. K. Stepanova nurodė, kad Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM) pristatys socializacijos centrų veiklą, jų esamą situaciją ir planuojamus pokyčius. Taip pat K. Stepanova pasiūlė po pristatymo padiskutuoti apie socializacijos centrų koncepcijos, kuri apjungtų visų sričių paslaugas, turinį.

1. APTARTA. Socializacijos centrai.

ŠMSM Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Mokyklų veiklos skyriaus vedėjas A. Puodžiukas savo pristatyme nurodė, kad šiuo metu Lietuvoje veikia 3 vaikų socializacijos centrai (toliau – VSC): Gruzdžių VSC, Kauno VSC „Saulutė“ ir Vėliučiuonių VSC. Gruzdžių ir Vėliučiuonių VSC yra skirti berniukams, VSC „Saulutė“ – mergaitėms. Vietų skaičius visuose VSC yra daugiau negu 20, tačiau paprastai juose būna apie 15 vaikų. Savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisija, rengdamasi svarstyti klausimą dėl vaiko vidutinės priežiūros priemonės skyrimo, turi gauti Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) išvadą. Vadovaudamasi Įstatymo 12 straipsnio 4 dalimi, savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisija surinktą informaciją elektroninėmis priemonėmis pateikia NŠA ne vėliau kaip likus 4 darbo dienoms iki numatyto savivaldybės administracijos Vaiko gerovės komisijos posėdžio. NŠA direktoriaus patvirtinta komisija pateikia išvadą dėl vaiko vidutinės priežiūros priemonės skyrimo Vaiko gerovės komisijai. Pristatymo metu buvo pateikta vidutinės priežiūros priemonės skyrimo atvejų statistika, taip pat patekusių vaikų į VSC nuo 2018 iki 2020 m. vasario mėn. skaičiai. Buvo paminėta, kad nemažai vaikų, atsidūrusių VSC, turi specialiųjų ugdymosi poreikių bei kenčia nuo įvairių priklausomybių. Patekusiems į VSC vaikams neretai yra diagnozuojami įvairūs sveikatos sutrikimai, pvz., socializuoto elgesio sutrikimas (disocialus, agresyvus, įžūlus elgesys), psichikos ir elgesio sutrikimai dėl kelių narkotikų ir kitų medžiagų vartojimo, žalingas vartojimas ir kiti mišrūs elgesio ir emocijų sutrikimai. Ugdomų VSC vaikų tipiniai emocijų ir elgesio sutrikimų požymiai yra nesugebėjimas mokytis, nesugebėjimas užmegzti ir išlaikyti tinkamų santykių su savo bendraamžiais ir mokytojais, normaliomis sąlygomis pasireiškiantis netinkamas elgesys ir jausmai, bendra viską persmelkianti nuotaika ar depresija bei tendencija kilti fiziniams simptomams ar baimėms, susijusioms su asmeninėmis ir mokyklinėmis problemomis. A. Puodžiukas atkreipė Tarybos narių dėmesį, kad į teisėsaugos sistemą patenkantys paaugliai, palyginti su bendrosios populiacijos imtinis, turi daug trauminės patirties. Šiuo metu Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis yra vykdomas projektas „Vaikų socializacijos centrų infrastruktūros modernizavimas“. Projekto tikslas yra didinti bendrojo ugdymo įstaigų tinklo veiklos efektyvumą, modernizuojant vaikų socializacijos centrų infrastruktūrą. Projekto įgyvendinimo metu numatytos šios veiklos: bus pastatytos naujos gyvenamosios patalpos veikiančiame Gruzdžių vaikų socializacijos centre (Šiaulių r.) ir modernizuotos bei pritaikytos vaikų socializacijai patalpos naujai kuriamuose centruose Gailiuose (Kelmės r.) ir Kunionyse (Kėdainių r.); visi 3 centrai bus aprūpinti įranga, baldais, mokymo priemonėmis. Moderni, vaikų poreikiams pritaikyta socializacijos centrų infrastruktūra didins vaikų pozityviosios socializacijos veiklų įvairovę, plėtrą ir kokybę, darys įtaką šių švietimo įstaigų veiklos kokybiniam pokyčiui, padės siekti glaudesnio tarpžinybinio bendradarbiavimo ir kompleksiskai teikiamos švietimo pagalbos vaikams ir jaunimui. Projektui įgyvendinti skirtos Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos – 5 792 400 eurų. Projekto numatyta trukmė – 30 mėn. Tarp VSC veiklos iššūkių buvo paminėti: vaikų, turinčių didelių specialiųjų ugdymosi poreikių dėl negalios, socializacija (reikalinga atskira specialiojo ugdymo sistema, psichiatrinė pagalba); vidutinės priežiūros priemonės prašymo iniciatoriai – vaikų

globos įstaigos, kurių prerogatyva ir yra struktūruota aplinka; vidutinės priežiūros priemonės prašymo pagrindas – priklausomybių turėjimas dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir to nulemtos netinkamo elgesio pasekmės; VSC – nėra gydymo įstaiga; auklėjamojo poveikio priemonės (APP) skyrimą reglamentuoja ne tik Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, bet ir Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso (BK) nuostatos, kuriomis remiantis viena iš APP priemonių – nepilnamečio atidavimas į specialiąją auklėjimo įstaigą.

Po pristatymo A. Vareikytė paklausė, kokie specialistai dirba VSC, kiek yra patvirtintų etatų. A. Puodžiukas atsakė, kad Vėliučiuonyse dirba mokytojai, auklėtojai ir psichologai, sunku rasti psichiatrą. G. Kvieskienė paklausė, kaip vykdoma išėjusių vaikų iš VSC stebėseną. A. Puodžiukas paminėjo, kad pedagogai palaiko ryšį su išėjusiais vaikais, jų tėvais, tačiau sistemingos stebėsenos nėra. A. Puodžiuko nuomone, savivaldybės turėtų pasirūpinti grįžusių vaikų stebėseną. I. Gajdosikienė paprašė apibūdinti VSC profilį kaip įstaigos, ar tai yra izoliacijos, ar baudimo, ar perauklėjimo ar kt. įstaiga, ir kokio rezultato tikimasi vaikui išėjus iš jos. A. Puodžiukas nurodė, kad Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas numato, kad VSC – tai vaiko elgesio korekcijos įstaiga. A. Plikšnys priminė, kad vaikai, kurie dėl savo amžiaus negali būti patraukti baudžiamajon atsakomybėn, patenka į VSC teismo sprendimu. Tokie vaikai turi rimtų elgesio iššūkių. I. Gajdosikienė atkreipė dėmesį, kad iš anksčiau nurodytų dirbančių VSC specialistų sunku įsivaizduoti, kaip padedama keistis ten patekusiems vaikams. A. Puodžiukas atsakė, kad trūksta specialistų dirbti su tokiais vaikais, tačiau pastebėjo, kad VSC bendradarbiavimas su savivaldybių tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriais yra sėkmingas ir tokiems vaikams išvažiuavus atostogų ar išėjus iš įstaigos pasiteisina. B. Kairienė paklausė, ar VSC yra galimybė spręsti vaikų priklausomybių problemą. A. Puodžiukas pažymėjo, kad visų VSC licencijose yra numatyta teikti sveikatos paslaugas. I. Skuodienė paklausė, ar yra kažkokie kriterijai numatyti pokyčio matavimui. A. Puodžiukas atsakė, kad nėra numatyta kriterijų pokyčio matavimui, kadangi kiekvienas pokytis yra individualus, vaikai yra skirtingi. A. Kurienė paklausė, kokia metodine ir teorine koncepcija vadovaujama renkant specialistus dirbti VSC. A. Puodžiukas atsakė, kad negalėtų konkrečiai atsakyti į šį klausimą. A. Kurienė pastebėjo, kad vaikai negauna įvairiapusės pagalbos, taip pat svarbu įvertinti iš vaiko perspektyvos VSC gaunamą pagalbą. Jei traktuojame vaikus, patekusius į VSC, kaip blogai besimokančius mažus nusikaltėlius, tada izoliacija ir sustiprintas mokymas yra pakankami. Tačiau, jei sutinkame, kad tie vaikai turi įvairiausių sutrikimų ir jiems reikalinga pagalba, taip pat ir mokantis, belieka tik pasirinkti tinkamą veiklos koncepciją. A. Kurienės manymu, pagalba tokiems vaikams atsiremia į kompleksines paslaugas, į aplinkos terapijos principus ir yra intensyvus darbas su vaiko šeima ir aplinka, kur jis turėtų grįžti. A. Kurienė atkreipė Tarybos narių dėmesį, kad su tokiais vaikais reikia dirbti kompleksiskai. A. Plikšnys pasiūlė netolimoje ateityje pratęsti diskusiją dėl VSC veiklos modelio, kviečiant į ją VSC vadovus. B. Kairienė pritarė A. Kurienės pasakymui dėl kompleksiško požiūrio į tokius vaikus ir pažymėjo, kad taip pat svarbu orientuotis į pirminę prevenciją, minimali priežiūros priemonė turėtų būti maksimaliai sustiprinta. A. Kairienės nuomone, neteisinga vaikus, turinčius trauminę patirtį dėl gyvenimo aplinkybių, pakartotinai bausti uždaranant juos VSC. E. Žiobienė išklė klausimą dėl VSC veiklą kuruojančios ministerijos. V. Augienės nuomone, didžiausia problema yra kompleksinių paslaugų trūkumas. V. Augienė pažymėjo, kad teismo sprendimas dėl vidutinės priežiūros priemonės skyrimo jau suponuoja tų vaikų atsakomybės klausimą ir jų elgesio korekcijos būtinybę. E. Žiobienė paklausė, ar yra galimybė pakeisti VSC pobūdį, tai yra iš įstaigos orientuotos į ugdymą pakeitimas į įstaigą, padedančią vaikams keisti elgesį. Taip pat E. Žiobienė pažymėjo, kad visada buvo prieš tokių įstaigų steigimą kaimo vietovėse. E. Urbonienė pritarė E. Žiobienės pozicijai ir pasakė, kad VSC licencijos teikti sveikatos paslaugas yra netikslingos, nes kiekvienas vaikas turi skirtingų sutrikimų, todėl tokias paslaugas turi būti perkamos. Ne tik vaikas, tačiau šeima ir vietos bendruomenė turi būti VSC įtraukiamos į socializacijos procesą. E. Urbonienė pasiūlė suorganizuoti išvažiuojamąjį Tarybos posėdį į Gruzdžių VSC ir ten aptarti, kaip galima apjungti įvairių sričių paslaugas. V. Augienė pažymėjo, kad

VSC vietos ar infrastruktūros pagerinimas neišspręs susikaupusių problemų, reikia visų pastangų, kad norimas pokytis įvyktų, reikia toliau diskutuoti. K. Stepanova pabrėžė, kad užsienio socializacijos centrai turi konkrečias metodikas vaikų elgesio korekcijai bei neapriboja vaikų nuo vietos bendruomenės (vaikai lanko įprastą mokyklą), taip pat vyksta intensyvus darbas ne tik su vaiku, bet ir su jo šeima. A. Puodžiukas pastebėjo, kad į VSC dažnai patenka vaikai, kuriems reikia duoti vaistų, todėl be licencijos teikti sveikatos paslaugas negalima. I. Gajdosikienė kreipėsi į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovus su klausimu dėl VSC pavaldumo. A. Plikšnys pareiškė, kad projektas dėl VSC infrastruktūros modernizavimo bus tęsiamas, jo neketinama stabdyti, svarbu tik aptarti būsimą VSC koncepciją ir kokios papildomos pagalbos reikia vaikams ir pedagogams iš VSC. V. Augienė pastebėjo, kad MDFT programa galėtų atlikti prevencijos vaidmenį mažinant vaikų patekimą į VSC. K. Stepanova papildė, kad MDFT tikėtų kaip minimalios priežiūros priemonė. A. Plikšnys nurodė, kad pasidalins VSC nuostatais su Tarybos nariais, taip pat su komanda pagalvos apie diskusijos dėl VSC veiklos pagerinimo pratęsimą. V. Augienė pastebėjo, kad kitas žingsnis link VSC veiklos gerinimo galėtų būti ankstesnės VSC koncepcijos peržiūra ir aptarimas.

2. APTARTA. Kitas Tarpžinybinės vaiko gerovės tarybos posėdis.

Tarybos nariams peržiūrėjus ankstesnę VSC koncepciją, dėl kito posėdžio apie VSC veiklos pagerinimą susitarti elektroniniu paštu.

PRIDEDAMA. Socializacijos centrai, 17 lapų.

Posėdžio pirmininko pavaduotoja

Elena Urbonienė

Posėdžio sekretorė

Teresa Roščinska